

Met iedereen de transitie in

Richtinggevende keuzes voor
een klimaatneutraal en
klimaatbestendig Nederland



Pleidooi van de adviseurs van Jetten voor ‘versnelling’ van de klimaatambitie is riskant en misplaatst

Posted on 23 december 2023 by Arnout Jaspers

Vorige week gaf ik op deze plek aan, dat ik waarschijnlijk geen aandacht zou besteden aan het rapport van de Wetenschappelijke KlimaatRaad (WKR) dat in januari 2024 zou uitkomen. Althans, dat dacht ik, maar het rapport blijkt inmiddels toch al uitgekomen. Laat ik er dan toch maar wat over zeggen, en het negeren van zulke rapporten als goed voornemen voor volgend jaar bewaren.

Het WKR-rapport *Met iedereen de transitie in* vertoont stilistisch en thematisch veel overeenkomst met het [AWTI-rapport van vorige week](#): *In dienst van de toekomst. Van optimalisatie naar transformatie*. Dat rapport vol consultancy-jargon benadrukte, dat het klimaatbeleid alleen een succes kan worden als de maatschappij diep ingrijpende ‘transformaties’ doormaakt, onder leiding van een overheid die een ‘inspirerend toekomstbeeld’ bedacht heeft waardoor de bevolking

unaniem achter hun klimaatbeleid gaat staan.

Inderdaad heel wetenschappelijk

In dit WKR-rapport, vol consultancy-jargon, heten de transformaties 'transities', maar ook daarin moet de overheid de bevolking eensgezind achter zich krijgen door 'toekomstbeelden', zij het dat die bij de WKR 'breed gedragen' moeten zijn, en niet 'inspirerend', zoals bij de AWTI. Verder heeft de WKR nog iets speciaals: hun rapport hanteert een 'systeemaanpak' en een 'systeemperspectief'.

Dat is dus, zeg maar, dat ze het hele systeem beschouwen, en niet alleen maar een onderdeel. Dus als je bijvoorbeeld het gasverbruik wilt verminderen door de belasting op gas te verhogen, dat je je dan ook afvraagt of je energieintensieve bedrijven niet het land uitjaagt, en hoeveel gezinnen door deze belastingverhoging in de problemen zullen komen. Inderdaad heel wetenschappelijk, zo'n systeemaanpak.

Net als vorige week, doen we ons best om ook uit dit rapport een concreet voorstel op te dreggen dat niet volkomen vanzelfsprekend is en niet ook in al die andere rapporten staat. Want dat we tochtige sociale huurwoningen zo snel mogelijk moeten isoleren, dat weten we nu wel. Welnu, de WKR wil dat we de transitie naar een klimaatneutraal Nederland *versnellen*. Oh jee. 'Versnellen' was een van de toverwoorden van Marc Rutte toen hij met zijn op alle fronten vastgelopen kabinet nog missionair was. Maar laten we het over de inhoud hebben.

De WKR wil dat we in 2040 onze CO₂-uitstoot al met 90 à 95 procent gereduceerd hebben, terwijl de huidige ambities zich beperken tot 80 procent reductie in 2040. De Raad zegt niet hoe dat zou kunnen, die versnelling, want daar zijn nog geen scenario's voor doorgerekend en 'de Raad is nog in opbouw'. Niettemin ziet de Raad hier 'aanknopingspunten' voor, omdat in die -80 procent scenario's niet de effecten zijn meegenomen van 'minder vlees eten, minder vliegen en minder zware industrie'. Het versnellen is dus afhankelijk van het de-industrialiseren van Nederland en de inwoners dwingen tot vegetarisme en binnenlandse vakanties, want vrijwillig zal dat niet gaan.

Misplaatste pretentie

Volgens de WKR is dit alles onvermijdelijk 'op basis van de stand van de wetenschap'. Ook bij het aanbieden van het rapport en op X (Twitter) pretendeert de WKR dat zij de stem van 'de wetenschap' of van 'de wetenschappers' vertolkt, alsof zij slechts doorgeefluik van het enige juiste standpunt is.

Je hoeft helemaal geen klimaatontkenner, zelfs geen klimaatscepticus te zijn, om in te zien hoe misplaatst dit is. De wetenschap draagt feiten en prognoses aan – met grote onzekerheidsmarges – over wat er met het klimaat zal gebeuren bij een zekere mondiale uitstoot van broeikasgassen. Maar daarna is het aan de politiek – dus uiteindelijk, in democratische landen, aan de burger – om te wegen of de uitstoot dan helemaal naar nul terug moet, en hoe snel dat moet.

De wetenschap is geen kerk

Via het Europese ETS (*Emission Trading System*) is nota bene al vastgelegd dat de uitstoot in 2050 in alle EU-landen netto 0 moet zijn. Als zo min mogelijk temperatuurstijging echt de enige overweging was, moet die uitstoot 'op basis van de stand van de wetenschap' morgen al 0 zijn. En inderdaad beroepen XR-activisten zich aldus op 'de wetenschap'.

Maar hoe snel we de uitstoot terugdringen, is een kwestie van politiek beleid waar mensen een mening over kunnen hebben. De mening van experts die hun huiswerk gedaan hebben, mag best zwaarder wegen dan een straatinterview door Plakshot. Maar het is arrogant en misleidend om als WKR te doen alsof je spreekt voor 'de wetenschap' of 'de wetenschappers'. De wetenschap is geen kerk met een klimaatpaus aan het hoofd en de WKR als diens profeet.

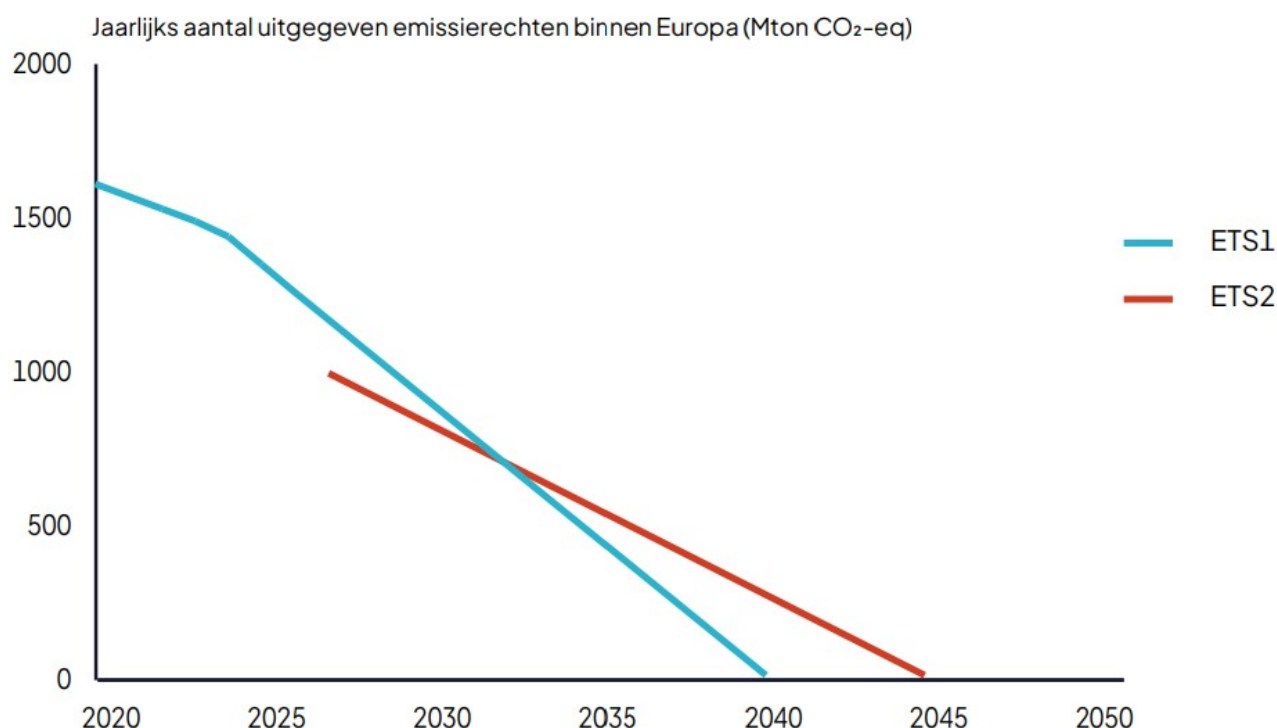
Overigens kopieert de WKR met die tussensprint naar -90 procent in 2040 domweg het in juli 2023 uitgekomen advies van de *European Scientific Advisory Board on Climate Change*. De WKR is dus nog overbodiger dan u al dacht. Die rapporten liggen straks allemaal te verstoffen in een bureaulade van de opvolger van Jetten, maar het bovengenoemde ETS is een harde realiteit waarmee elke EU-lidstaat rekening te houden heeft.

Het ETS legt de EU een plafond op wat betreft het aantal tonnen broeikasgas

(omgerekend naar CO₂-equivalent) dat jaarlijks mag worden uitgestoten. Die uitstootrechten worden verdeeld over de lidstaten, die ze verder verdelen over de sectoren die onder het ETS vallen. Deels gratis, deels via een veiling. Ieder jaar neemt het aantal uitstootrechten af, en krijgen bedrijven minder gratis uitstootrechten. Uitstootrechten zijn wel onderling verhandelbaar.

Nederland heeft geen eigen klimaatbeleid nodig

Het is geen misdaad om meer uit te stoten dan dat plafond, maar dat levert een boete per ton CO₂ op die zo hoog is, dat Europese bedrijven zich tot nu allemaal aan dat plafond houden. Tot nu toe vielen alleen de industrie en de elektriciteitsopwekking onder het ETS, maar in 2025 komen daar de sectoren mobiliteit en bebouwde omgeving bij. Dan valt zo'n tachtig procent van de totale uitstoot onder het ETS, en uiteindelijk zal dat tegen de honderd procent zijn. En ieder jaar gaat het plafond omlaag, zodat het in 2045 de bodem raakt (zie onderstaande grafiek).



De EU draait 'fossiel' de duimschroeven aan: elk jaar mogen EU-landen netto minder broeikasgassen uitstoten, en vanaf 2045 niets meer. Onder ETS1 vallen

industrie en elektriciteitsopwekking, onder ETS2 mobiliteit en gebouwde omgeving.
Bron: European Environmental Agency.

Nederland heeft daar voor getekend, en het systeem blijkt goed te werken, dus heeft Nederland geen eigen klimaatbeleid nodig. Uiteraard moet ook Nederland nog veel doen om het mogelijk te maken dat bedrijven en maatschappelijke sectoren steeds minder CO2 uitstoten – onder meer door CO2-arme elektriciteitsopwekking en het vergroenen van productieprocessen – maar dat is te zien als uitvoering van Europees beleid.

Maar dit land heeft altijd wel een paar adviescommissies die hun bestaan moeten rechtvaardigen door te bepleiten dat Nederland méér moet doen dan dat: namelijk koploper worden, versnellen, mondiaal gidsland zijn.

Zelfs de WKR bekruipt eerst enige twijfel over die ambitie: 'Er zitten risico's aan het nationaal vastleggen van een versneld pad naar klimaatneutraliteit. (...) Als Europees (of mondiaal) en nationaal beleid uit de pas lopen, ontstaan er mogelijk negatieve gevolgen voor de Nederlandse economie en kan er verplaatsing van emissies naar het buitenland plaatsvinden. Bovendien valt straks meer dan 80% van de emissies onder het ETS, waarbij een 'waterbedeffect' kan optreden bij een beleid dat nationaal strenger is dan Europees. Samen optrekken met Europa is dus van essentieel belang. Ook bestaat de kans dat Nederland versnelt door in te zetten op mitigatieopties die achteraf duurder of energie-intensiever blijken, of minder strategische autonomie geven. Het vaststellen van een 2040-doel kan als nadeel hebben dat er keuzes worden gemaakt die de doelen voor 2050 en daarna in de weg staan.'

Eufemisme van het jaar

Beste systeemaanpakkers, wat willen jullie nou? Een versneld nationaal pad vastleggen, of samen optrekken met Europa? De WKR wil die tegenspraak blijkbaar opheffen door middels 'diplomatieke inspanningen' heel de EU mee te trekken in de Nederlandse versnelling:

'Tot slot kan het vastleggen van een (versneld, aj) 2040-doel in de eigen Klimaatwet de effectiviteit en geloofwaardigheid van de Nederlandse diplomatieke inspanningen ten goede komen; het straalt immers uit dat Nederland er veel aan gelegen is om de eigen ambities waar te maken. Dit is belangrijk, omdat de beste

resultaten voor het klimaat worden behaald wanneer naast de Europese Unie en Nederland ook genoeg andere landen meedoen.'

Zo scoort de WKR op de valreep nog het eufemisme van het jaar 2023. De Nederlandse uitstoot is namelijk 1/260 van de mondiale uitstoot, dus dat eventuele versnellen van ons heeft helemaal geen meetbaar resultaat voor het klimaat. Als we ons houden aan wat Europees afgesproken is, valt ons niets te verwijten, en het riskante versnellen dient puur de gidslandambities van de WKR. Waarmee ook dit adviesorgaan zich een spreekbuis toont van demissionair minister Rob Jetten en de D66/GroenLinks/PvdA-agenda.

Wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) schreef [De Stikstoffuik](#), het boek dat ontleedt hoe Nederland in de handen van activistische ecologen raakte en zichzelf zo als enige land ter wereld een 'stikstofcrisis' bezorgde. Jaspers publiceert iedere zaterdag zijn column in Wynia's Week.

Wynia's Week viert deze maand het vijfjarig bestaan. Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers, kijkers en luisteraars. Doet u al mee - ook in 2024? Doneren aan Wynia's Week kan [HIER](#). Hartelijk dank!